

7. Esperanto ülkesinden bilgiler:

Uluslararası dil Esperanto : Uluslararası dil Esperanto'yu bugün dünyada 100 binden fazla kişi ikinci dili olarak kullanmaktadır. 1887 yılında Varşova'da Ludoviko Zamenhof geliştirdiği bu planlanmış dili dünyaya tanıttı. O zamandan beri sürekli kullanılması sayesinde Esperanto yaşayan bir dil haline dönüşmüştür

Sürekli büyüme : Esperanto organizasyonlarının katılımcı sayısı sürekli artmaktadır. Aynı şekilde Esperanto dilinde yapılan müzikler de çoğalmaktadır. İnternette Esperanto artık gittikçe daha çok görülmekte ve Esperanto sayesinde tanışan çiftler çocuklarını ana dilleri Esperanto olarak yetiştirmeye başlamışlardır.

Uluslararası Esperanto buluşmaları : Her yıl dünyada yüzlerce Esperanto buluşması ve kongreleri yapılmaktadır. Esperanto konuşanlar tüm dünyadaki arkadaşlarını ziyaret etmekte ve bu şekilde bir çok ülkeyi ve insanlarını tanıma fırsatını elde etmektedirler.

<http://www.eventoj.hu/kalendaro.htm>

Kültür : Esperanto dilinde çok geniş bir literatür ile mesleki kitaplar ve edebi eserler mevcuttur. Bunlar hem çeviri hem de Esperanto dilinde doğrudan yazılmış eserlerdir. Esperanto bu şekilde bir köprü dilidir ve diğer ülke insanlarını bu eserlere ulaşımını kolaylaştırmaktadır. Her sene yaklaşık 120 yeni Esperanto kitabı yayınlanmakta ve yüze yakın da gazete dergi bulunmaktadır. Bunlardan birisi de Türkiye'de yayınlanan ücretsiz abone olabileceğiniz "Turka Stelo" dergisidir: <https://esperantoturkiye.wordpress.com/category/dergi-revueto/>. Müzik grupları Esperanto dilini uluslararası halklara ulaşmak için kullanmakta, ya da Esperanto hakkında şarkılar yapmaktadır, örnek olarak Hip-Hop grubu Freundeskreis. Tiyatro eserleri genelde halklar arası toplumun Esperanto konuşanlarının hayatlarını konu etmektedirler.

İnternet : İnternet'te Esperanto dilinde milyonlarca sayfa ve gene çok sayıda ses materyali, filmler vs bulunmaktadır (ör. Youtube). Esperanto Wikipedia'sı (<http://eo.wikipedia.org>) 215.000 den fazla makalesi ile 32. sırada bulunmaktadır (Eylül 2015'te aylık artış yaklaşık 1.000 makale idi). Çin her gün günlük haberleri Esperanto dilinde de yayınlamaktadır (<http://esperanto.china.org.cn>)

Kolay öğrenilebilirlik : Uluslararası kelime hazinesi ve düzenli ve basit dilbilgisi sayesinde Esperanto diğer dillere nazaran çok hızlı şekilde öğrenilebilmektedir. İki veya üç haftasonu kursu başarılı şekilde Esperanto dilinde konuşmaya başlamak için ve uluslararası toplantılarda çok sayıda farklı ülkelerden gelen katılımcıların arasına katılmak için neredeyse yeterlidir.

Kolay öğrenilebilmesinden dolayı bir çok Esperanto konuşanı bir kaç yıl içerisinde neredeyse ana dilleri kadar iyi derecede konuşma kapasitesine sahip olurlar.

Esperanto hakkında bir saatlik ders

(Unu lerneja leciono pri Esperanto)

Hazırlayan
Esperanto Türkiye
2017

Bu dokümanın orijinali "Klaus Friese" tarafından
"Lu Wunsch-Rolshoven" ve "Jurgen Wulff"
işbirliğinde hazırlanmıştır
Hamburg - 2015

İçindekiler

Bu doküman nasıl kullanılmalı.....	2
1. Giriş.....	2
2. Tartışma konuları.....	3
3. Devam etmek için bazı olanaklar.....	3
4. 'Esperanto'ya giriş' için iki saatlik bir ders taslağı.....	4
5E. Esperanto dilinde şablon metin.....	5
5T. Türkçe dilinde şablon metin.....	6
6. Metin 'Esperanto Nedir?'.....	7
7. Esperanto ülkesinden bilgiler.....	8

Bu doküman nasıl kullanılmalı?

Bu dokümanın orijinali Almanya'dan Lu Wunsch-Rolshoven kaj Jurgen Wulff tarafından hazırlanmıştır. Temel olarak eğitim için sadece 5E ve 5T sayfaları (sayfa 7 ve 8) "Kurs materyali" olarak kullanılacaktır. Ayrıca "Esperanto nedir" (sayfa 9) ve "Esperanto ülkesinden bilgiler" (sayfa 10) ekstra bilgi vermek için kullanılacaktır. Geri kalan kısım kursu gerçekleştirilmesi ile ilgili bilgiler içermektedir.

1. Giriş

Esperanto tasarlanmış bir dildir ve hemen hemen tüm Avrupa'da okul eğitim planlarında yer almamaktadır. Bundan dolayı genel halka bu dilin uluslararası iletişimdeki avantajlarını öğretecek bir imkan yoktur. Bu dokümanda yapılan önerinin amacı da, tam olarak budur:

"Esperanto hakkında bir ders saati!"

Her öğrencinin Esperanto dili hakkında en azından bir saatlik bir ders alması gereklidir. Bu aynı zamanda eğitim açısından da bir hakktır. Okullardaki tüm eğitim saatlerinin toplamı genelde 10,000 saati bulur. Örnek olarak Almanya'da bunun 1,000 saati İngilizce eğitimine harcanmaktadır. Bundan dolayı bu küçük talep, yani Esperanto hakkındaki bir saatlik bilgi edinmenin gerçekleşmesi, yani bu dilin tanıtımının yapılması çok önemlidir. Bu eğitim yabancı dil eğitim saatleri içinde yapılabilir, bunun için Esperanto hakkında gazete ve dergilerde yayınlanmış yazılar kullanılabilir. Bazı başka ders saatleri de uygun olabilir (ör: tarih, sosyal ve siyasal dersleri vs). Bunun dışında öğretmenlerin derse gelemediği bir saatte de bu "uluslararası dil"e dair tanıtım yapılabilir.

Esperantoya giriş ders saati, 12-16 yaş arasındaki öğrencilere dilin kendisi ve uygulaması hakkında bilgi vermelidir. Ancak konu yeterince adapte edilirse, bu ders, diğer yaş grupları için de uygun olur.

Açıktır ki bir saatlik bir ders Uluslararası Dil Esperanto ile sadece bir tanışma imkanı sağlayacaktır. Tüm okullarda bu Esperantoya giriş dersi sayesinde Esperanto'nun toplumsal eğitimin bir parçası olduğu gerçeğinin kabul edilmesine yarar sağlayacaktır. Ayrıca proje haftalarında ve gönüllü çalışma grupları çerçevesinde, ya da tüm gün eğitim verilen okullarda öğleden sonraları ders dışı faaliyet gibi bu öğrenimin devamını hayal etmek de mümkündür. Yakınızdaki bir Esperanto grubundan bu konuda tecrubeli birisini davet etmeniz de mümkün olabileceğini unutmayın.

Bu eğitim saatlerinin hazırlanması ve gerçekleştirilmelerinin sorumluluğu öğretmenin kendisindedir (ya da bu konuda hazırlık yapacak bir öğrencidedir). Bu dokümanda sunulan materyaller sadece bir öneridir.

"Bonan matenon!" (sayfa 7 ve 8) ve "Esperanto nedir" (sayfa 9) sayfaları bu eğitimin gerçekleştirilebilmesini sağlayacak bir modeldir. Bunun dışında eğitim saatleri ve eğitimin verilmesi konusunda iki ayrı taslak bu dokümana eklenmiştir (sayfa 6). Ayrıca dünyada Esperanto ve Esperanto ülkesi hakkında tamamlayıcı ekstra güncel bilgileri içeren bir metin de hazır olarak verilmiştir (sayfa 11). Bu dokümanı okuyan herkes dokümanın geliştirilmesi ve bu eğitim konusunda kendi önerilerini göndermesi için davetlidir.

Esperanto Türkiye için: www.esperantoturkiye.wordpress.com ve <https://www.facebook.com/groups/esperanto.turkiye/>

Bizlerle iletişim için:

Murat Özdzidar mozdzidar@uaa.k12.tr (İstanbul)
Vasil Kadifeli vasilkadifeli@gmail.com (İstanbul)
Utku Gürdal utkugurdal@gmail.com (Manisa)
Mehmet Fatih Yüce fatih.doan@yahoo.com (Adana)

6. Metin 'Esperanto nedir?'

Esperanto nedir?

Uluslararası dil Esperanto'yu Dr. Ludoviko Zamenhof yarattı ve 1887 yılında "LINGVO INTERNACIA" adı ile dünyaya tanıttı. Dilin kelime haznesinin temeli Hint-Avrupa dillerinin uluslararası kelimeleridir. Bunların büyük kısmı Latin kökenli dillerden (Fransızca, Latince) ve Germen dillerinden (İngilizce ile Almanca) alınmıştır. Dolayısı ile Esperanto'da bir çok kelime birden fazla dilde bulunur (ör: fenestro (pencere) – Almanca "Fenster", Fransızca "fenetre", İtalyanca "finestra").

Birçok Esperanto ifadesi bizler için "günlük" kullanımımızdaki çoğunlukla bir çok yabancı kelimelerdir, ö: **aboni** – abone olmak, **ekologio** - ekoloji, **foto** - fotoğraf, **kompleta** – komple, tamam, **aŭto** - otomobil, **radio** – radyo vs.

Esperanto dilinin dilbilgisi çok kolay ve kısa sürede gözden geçirilebilir, 16 kurala dayalıdır, hece ve kelime oluşturma açısından da çok akıllı ve kullanılı bir sistemi vardır.

Fill çekimi örneği:

"vidi" – görmek	mi vidas	- görüyorum	vi vidas	- görüyorsunuz/görüyorsunuz
	mi vidis	- gördüm	vi vidis	- gördün/gördünüz
	mi vidos	- göreceğim	vi vidos	- göreceksin/goreceksiniz
	mi vidus	- görürdüm	vi vidus	- görürdün/görürdünüz

İsimlerin halleri (sadece yalın ve -i hali vardır, diğer haller için edatlar kullanılır):

"libro" – kitap	la libro	- kitap	la libroj	- kitaplar
	la libron	- kitabı	la librojn	- kitapları
	Mi donas al	vi la libron	- Sana kitap/kitabı veriyorum	

Kelime oluşturma ekleri için bazı örnekler:

vivi	- yaşamak	vivo	- hayat	viva	- canlı
pezi	- ağır olmak	pezo	- ağırlı	peza	- ağır
fumi	- duman tütmek	fumo	- duman	fuma	- dumanlı
sana	- sağlıklı	malsana	- hasta	sanulo	- sağlıklı kişi
sanigi	- sağlıklı yapmak	malsanulejo	- hastane	sanigebla	- tedavi edilebilir

Bu prensip aynen lego oyunlarında olduğu gibi dilin yaratıcılığını ön plana çıkartmaktadır. Bu basit dilbilgisi yapısı sayesinde çok karmaşık düşünceler Esperanto dilinde tam ve net olarak ifade edilebilirler.

Esperanto dili kendisini kolay öğrenilebilir ve uluslararası iletişimde tarafsız bir dil olarak tanıtılmaktadır. Esperanto ulusal dil(ler)imize karşı olmaksızın, on(lar)a birlikte uluslararası alanda ilave ve tamamlayıcı bir dildir. Özetle Esperanto dili Türkçemizi değil uluslararası alanda kullandığımız İngilizce Fransızca ve dillerin yerine kullanılacak bir dildir.

5T. Türkçe dilinde şablon metin

İyi sabah(lar)! (Günaydın) İyi gün(ler)! İyi akşam(lar)! Merhaba!

Sen kimsin?	Ben Mustafa'yım.
Hangi ülkeden geliyorsun?	Ben Pakistan'dan geliyorum.
Hangi şehirde yaşıyorsun?	Ben İslamabad'ta yaşıyorum.
Mesleğin nedir?	Ben öğrenciyim.
Hangi sınıftasın?	Ben yedinci sınıftayım.
Ev hayvanın var mı?	Hayır, benim ev hayvanım yok.
Kaç yaşındasın?	Ben on dört yaşındayım.
Kardeşlerin var mı?	Evet, Benim bir erkek, iki kız kardeşim var.

1	bir
2	iki
3	üç
4	dört
5	beş
6	altı
7	yedi
8	sekiz
9	dokuz
10	on
11	onbir
20	yirmi
30	otuz
100	yüz

Ülkeler	Şehirler	Meslekler	Hayvanlar
Almanya	Berlin	işçi	ayı
Danimarka	Kopenhag	dişçi	öküz
Japonya	Tokyo	bahçevan	balık
Senegal	Dakar	politikacı	aslan
Polonya	Varşova	öğretmen	at
Britanya	Londra	balıkçı	tavşan
Türkiye	Ankara	doktor	koyun
Fransa	Paris	sürücü	horoz
Pakistan	İslamabad	denizci	kaplan
Belçika	Bruksel	bisikletçi	fare
Avusturya	Viyana	fırıncı	kartal
Rusya	Moskova	terzi	kurt

- A k r a b a l a r -			
	dede/nine büyükbaba/anneanne		Tekrar görüşene kadar!
kayınpeder / kaynana	baba/anne	amca / hala dayı / teyze enişte / yenge	
koca / karı (eş) damat / gelin	erkek / kız kardeş erkek / kız çocuk erkek / kız torun	erkek / kız kuzen erkek / kız yeğen	Yakında görüşene kadar!

2. Tartışma konuları

Aşağıdaki noktaları düşünülmesi ve tartışılması önemlidir:

1. Esperanto karşılaştırmalı olarak kısa sürede ve kolay öğrenilebilen bir dildir. Dolayısı ile diğer dillerin öğrenim süresinde Esperanto'da çok daha yüksek bir seviyeye ulaşmak mümkündür. Esperanto, grameri düzenli olmak üzere yaratılmış bir dildir, dolayısı ile ileri seviye öğrenimini, yeterli derecede ilgisi varsa, kişi çoklukla kendi kendisine yapabilir. Bir çok lise öğrencisi için iki ya da üç hafta sonunda yapılacak bir kursta (15 ders saati kadar) dilin temelini öğrenilmesi ve kişilerin uluslararası buluşmalara katılması için yeterlidir.
2. Esperanto dilini öğrenmenin diğer dillerin öğrenilmesinde pozitif etkisi vardır. Bu aslında temelde Esperanto'nun kolay bir cümle yapısına ve gramere sahip olmasının sonucudur (ör. Esperanto'da her zaman isimler –o, sıfatlar –a ile, fiiller –as/is/os/us ekleri ile bitmektedir)
3. Daha fazla pratik imkanı hem ülkemizde hem de bir çok diğer ülkede bulunabilir, çünkü Esperanto organizasyonları dünya çapında bir çok ülkede yapılmaktadır. Bunun dışında Internet'te yazışma, konuşma yapılabilir, dili öğrenecek kaynaklar bulunabilir. Internet'te artık Esperanto dili bolca kullanılmaktadır (ör. Facebook'ta).
4. Esperanto hakkında bir ders saati talebi diğer dillerin tanıtımı için de yapılabilir. Sonuç olarak bir çok yerde bu zaten yapılmaktadır. Özellikle ülke içindeki mülteciler için bu çok iyi bir fırsat olabilir. Bunun dışında komşu ülkelerin dillerine de daha fazla ilgi çekmek için bu yapılabilir. Esperanto öğrenimine ülke içindeki tüm halk grupları aynı ve eşit şekilde katılabilir çünkü kolay öğrenilebilen ve tarafsız bir dildir. Bu şekilde heterojen halklar arasındaki ilişki de güçlendirilebilir.
5. Bu bir saatlik Esperanto'ya giriş dersini, Esperanto hakkında çok az şeyler bilen öğretmenler de verebilir. Buna hazırlanmak için çok fazla zamana gerek yoktur ve yeterince uygun doküman ve materyal elinizdeki bu dosyada hazır olarak verilmiştir.
6. Esperanto dili, uluslararası iletişim için uygun bir dildir ve Esperanto bu iletişimi tarafsız bir temel üzerinden destekler.

3. Devam etmek için bazı olanaklar

Esperanto'ya giriş dersinin gerçekleştirilmesinden sonra okulun profili hakkında enteresan imkanlar konuşulacaktır. Konu devam ettirilmek üzere kendiliğinden bir çok değişik alternatifler sağlayacaktır. Türkçe diline çevrilmiş "Doğrudan Metod ile Esperanto" kitabı kullanılarak ilk bir kaç ders Esperanto'ya giriş için çalışılabilir..

Daha önce Esperanto hakkında bir ders saatlik projeyi gerçekleştirmiş okullar ile iletişime geçmenin de önemi vardır. Ayrıca yurtdışında bu tip bir projeyi gerçekleştirmiş okullarla sizin okulunuzun iletişime geçmesi de çok çekici bir

durum olabilir.

4. “Esperanto’ya giriş” için iki saatlik bir ders taslağı

a) Öneri 1

Başlangıç (yaklaşık 5 dak)

Öğretmen sınıfı “Bonan matenon!” (Günaydın - İyi sabah) diye veya “Bonan tagon!” (İyi gün) şeklinde Esperanto dilinde selamlar. Sonrasında bu konuda mevcut olan bilgiler sorgulanır ve ardından tahtada “Esperanto” kelimesini yazıp dil hakkında kısa bilgiler verir.

Metin ile çalışma (yaklaşık 15 dak)

“Bonan matenon” sayfası öğrencilere verilir ve çalışılması istenir, bu çalışma ayrıca grup projesi şeklinde de yapılabilir. Duruma göre metnin bazı kısımları sınırlandırılabilir bazı ekstra şeyler eklenebilir. Farklı çalışma stilleri arasında seçim yapılabilir (grup, bireysel veya öğretmen ile birlikte çalışma gibi).

Alıştırma (yaklaşık 10 dak)

İki öğrenci tahtaya kalkar ve metindeki selamlaşma kısmını Esperanto dilinde karşılıklı gerçekleştirir, öğrenciler metni kullanarak karşılıklı olarak cümleleri okur. Belki başka iki öğrenciyi bu tekrarlatılır. Öğretmen telaffuz ve dilbilgisi açısından yorum ve açıklamalar yapar.

Öğrenileni sabitleme aşaması (yaklaşık 10 dak)

Öğrenciler tahtaya bazı yeni kelimeler yazar, - mümkünse bunlarla cümleler kurar, bunları yüksek ses ile okur ve tercüme ederler.

Nihai aşama (yaklaşık 5 dak)

Öğretmen ders saati hakkında kısa bir özet yapar ve bu dersin **Uluslararası dil Esperanto** ile bir ilk tanışma imkanı sağlamak için yapıldığını vurgular. Daha sonra “**Kio estas Esperanto**” bilgi sayfasını dağıtır, ve gerekirse ikinci bir saatte bu metin üzerinde çalışılır, tartışmalar yapılır.

b) Öneri 2 (H. Lasarczyk, Ahrensburg, Almanya)

Eğer öğretmen bir miktar Esperanto biliyorsa, ders saatini kendi bildiği gibi serbestçe kullanabilir, belki tek bir dilde, çok az izahat ile ve doğrudan derse “Ni volas lerni novan lingvon.” (Yeni bir dil öğrenmek istiyoruz) cümlesi ile başlar. Bunu tahtaya yazar. Bir çok öğrenci meraklanır ve belki işbirliğinde bulunur. Ardından “Mia nomo estas Veli , kaj via nomo?” (Benim adım Veli , ve senin adın?) cümlesini kullanır, tahtaya yazar. Kısa sürede öğrencilerden birisi soruyu anlayıp “Mia nomo estas Ahmet.” (Benim adım Ahmet’tir) diye cevap verir. Ardından bu öğrenciyi övgü gelir “Dankon, Ahmet! Bonan tagon. Ĉu vi havas najbaron?” (Teşekkürler, Ahmet! İyi günler. Komşun var mı?) gibi bir cümle ile devam edilir. Tabi ki, bunun için el kol hareketleri ile açıklama yapmaya çalışarak cümle anlatılmaya çalışılır ve cümle parça parça tahtaya yazılır, herkesin iyi şekilde anlaması sağlanır. Bu şekilde her bir öğrenci yanındaki “komşu” öğrencinin adını kullanarak “Mia najbaro estas Ali.” (Benim komşum Ali’dir) şeklinde cevap verir. Kısa süre içinde “najbarino” (kadın komşu) formatına geçilir, bu şekilde komşu kelimesinin dışı formu da anlatılmış olur.

5E. Esperanto dilinde şablon metin

Bonan matenon! Bonan tagon! Bonan vesperon! Saluton!

Kiu vi estas?	Mi estas Mustafa.
El kiu lando vi venas?	Mi venas el Pakistano.
En kiu urbo vi loĝas?	Mi loĝas en Islamabado.
Kiu estas via profesio?	Mi estas lernanto.
En kiu klaso vi estas?	Mi estas en la sepa klaso.
Ĉu vi havas hejmbestojn?	Ne, mi ne havas hejmbestojn.
Kiom da jaroj vi havas?	Mi havas dek kvar jarojn.
Ĉu vi havas gefratojn?	Jes, mi havas unu fraton kaj du fratinojn.

1 unu	Landoj	Urboj	Profesioj	Bestoj
2 du				
3 tri	Germanio	Berlino	laboristo	urso
4 kvar	Danlando	Kopenhago	dentisto	bovo
5 kvin	Japanio	Tokio	ĝardenisto	fiŝo
6 ses	Senegalo	Dakaro	politikisto	leono
7 sep	Pollando	Varsovio	instruisto	ĉevalo
8 ok	Britio	Londono	fiŝisto	leporo
9 naŭ	Turkio	Ankarao	kuracisto	ŝafo
10 dek	Francio	Parizo	kondukisto	koko
11 dek unu	Grekio	Ateno	maristo	tigro
20 du dek	Belgio	Bruselo	biciklisto	muso
30 tri dek	Aŭstrio	Vieno	bakisto	aglo
100 cent	Rusio	Moskvo	tajloro	lupo

- P a r e n c o j -		
	av(in)o	
bopatr(in)o	patr(in)o	onkl(in)o
edz(in)o	frat(in)o	kuz(in)o
bofil(in)o	fil(in)o	nev(in)o
	nep(in)o	

Ĝis revido!

Ĝis baldaŭ!

Türkler için Esperanto telaffuzu oldukça basittir, çünkü okurken Türkçe’de olduğu gibi her harf seslendirilir, her hecede bir sesli harf vardır, aynı harf farklı kelimelerde aynı sesi verir, diğer dillerde olduğu gibi yazılış ile okunuşlar arasında fark yoktur. Vurgu her zaman son dan bir önceki hecedir.

Esperanto alfabesinde Türkçe’den farklı olarak sadece üç farklı ses vardır (c, ĥ, ŭ) ve bazı sesler de farklı harflerdedir:

c - ‘o’ts’u ĉ - ‘ç’ay ĝ - ‘c’an j - ‘y’akın ĵ - ‘j’aponya ŝ - ‘ş’arkı ĥ - ‘kh’

ŭ - yarım bir sesli harftir, önceki sesli harfle birleşir, (ör. ‘a’ veya ‘e’) ve tek bir ses ve tek bir hece oluştururlar, ör: **au.to** (otomobil), **Eŭ.ro.pa** (Avrupa). Örneklerde altı çizili hece vurguyu gösterir.